

Nehdžul-belaga, knjiga ispred svog vremena

✖ Jedna od istaknutih osobina Nehdžul-belage jeste da mnoge od njenih tema prednjače u razumijevanju svog vremena. U našem vremenu, kada protječe trinaest i po stoljeća otkada su izrečeni govori i napisana pisma, još uvijek, kao i u svakom vremenu, učenjaci, govornici i komentatori obrađaju se Nehdžul-belagi i zadubljuju se u nju. Međutim, u svakom tom vremenu samo dijelovi njenih učenja uzimani su u obzir, kao što se, recimo, u jednom vremenu obrađivala stilistika i ljepota govora Nehdžul-belage, što su govornici obilato koristili u svojim govorima. U nekim vremenima ko je god htio govoriti o njoj, ukazivao bi na njene irfanske i isposničke govore.

U tim vremenima nije bilo prostora da se govori o drugim aspektima Nehdžul-belage, kao što ni razmišljanja naučnika nisu išla u skladu s tim, sve dok se u posljednje vrijeme nisu pojavile društvene promjene i jedna skupina sociologa-mislilaca s novim razmišljanjima. Oni su, obračavajući se Nehdžul-belagi, otkrivali nove činjenice, kao što je pismo Imama Alija Maliku Aštaru, kojeg su kroz stoljeća naučnici iščitavali i samo prolazili pored njega. Međutim, u novije vrijeme oni su ovo pismo sa svojim novim pogledima podvrgli detaljnijem razmatranju i izvukli nove suptilnije zaključke.

Drugim riječima, poimanje i razumijevanje naučnika u svakom vremenu imalo je svoj odreženi kapacitet kojim nisu mogli razumjeti sva pitanja Nehdžul-belage. Protjecanjem vremena, možda razumijevanja naučnika također raste, a time i njihovo okorišćavanje samim govorima Zapovjednika vjernih – Imama Alija a.s.

Halil Džubran o Imamu Aliju

Halil Džubran, arapski kršćanin, istaknuti je pisac i pjesnik. Njegova brojna djela na dvama jezicima, arapskom i engleskom, u svojoj su vrsti bila predmetom mnogih priznanja i pohvala. Džu-bran o Imamu Aliju kaže sljedeće:

“Ja ne dokučujem tajnu svijeta - zašto su neke ličnosti toliko ispred svog vremena. Po mom uvjerenju Ali ibn Ebi Talib nije bio onog vremena. Ali se rodio ispred svog vremena. Po mom

uvjerenju Ali ibn Ebi Talib prva je osoba od Arapa, koja je uvijek bila u harmoniji s Univerzalnom dušom svijeta. On bijaše čovjek koji je noći bdio s Univerzalnom dušom svijeta.”

Ukratko, kao što je preneseno u predajama, sura Ihlas ima tajni koje će otkriti mudraci posljednjeg vremena ili je, ustvari, ona i objavljena radi njih. Nehdžul-belaga, također, posjeduje mnoge tajne koje su se nama neke tek u posljednjim desetljećima otkrile, dok će se neke druge tek u budućnosti razriješiti. Ova osobina Nehdžul-belage bila je uzrokom da je kroz sva vremena, kako za muslimana tako i za ne-muslimana, bila svježa i imala je nešto novo ponuditi. Ovo je vrijednost koja je uzdiže iznad svih ljudskih napisanih djela.

Upotrebljivost Nehdžul-belage

Jedna od istaknutih vrijednosti Nehdžul-belage jeste njena usklađenost s ljudskim potrebama, problemima i njenim rješenjima u svim ljudskim društvima kroz sva vremena. Imam Ali a.s., kao što je rečeno, poznaje čovjeka i njegovo stvaranje i pored svih njegovih kompleksnosti. U skladu s tim, Imam Ali poznaje:

- 1) sve materijalne i duhovne potrebe čovjeka za dostizanja njegove potpune sreće i savršenstva;
- 2) sve nedostatke u razvoju i usavršavanju čovjeka;
- 3) sve načine liječenja njegovih bolesti, kao i puteve uklanjanja nedostataka.

Prema tome, govori Imama Alija u stalnom su kontaktu sa zdravim fitretima i u skladu s njima te su s preporukama i ukazivanjem puteva liječenja i očišćenja duše. S obzirom na to da je fitret ljudi od prvog čovjeka do čovjeka današnjice jednak, tako je i ova knjiga još uvijek liječnik duša.

Imam Ali a.s. u 192. govoru na sljedeći način govori o sredstvima dostizanja savršenstva i nedostacima čovječnosti:

“On (bogobojazni) blagost prožima znanjem, a riječ djelom. Ti vidiš da su nadanja njegova blizu, posrtaji rijetki, srce skrušeno, duša zadovoljna, obrok jednostavan, vjera sigurna, strast umrtvljena i srdžba savladana. Od njega se očekuje samo dobro i od njega se ne treba bojati zla. Čak, ako bi se zatekao među onima koji su zaboravni, ubrajao bi se u one koji se sjećaju. Ako je među onima koji se sjećaju, ne ubraja se u one koji su zaboravni. Oprašta onome koji je bio nepravedan prema njemu. Daje onome ko njemu uskraćuje. Obilazi onoga koji njega ne obilazi. Govor ružan daleko je od njega, a njegova je riječ blaga, zlo njegovo ne postoji, vrlina je njegova prisutna, dobro njegovo dolazi, zlo njegovo odlazi. Dostojanstven je tokom nevolja, strpljiv u nedaćama, zahvalan u udobnosti. Ne čini nepravdu nad onima koje ne voli i ne čini grijeh radi onoga kojeg voli. Prihvaća istinu prije nego što mu je donesen dokaz. Ne

upropašćuje ono što mu je dato na čuvanje i ne zaboravlja ono čime se opominje. Druge ne naziva imenima pogrdnim. Ne nanosi štetu susjedu. Ne raduje se nesreći tuđoj. Ne sudjeluje u krivom i ne napušta pravo.”

Također, u jednom svom drugom govoru na sljedeći način poučava nas nedostacima usavršavanja i razvoja:

“U čovjeku ima komad mesa koji je prionuo uz njega žilom i najzačudniji je dio u njemu. To je srce. Ono ima spremnicu mudrosti i ono što je tome oprečno. Tako, ako ono vidi zraku nade, žudnja ga ponižava, a kada žudnja uzavrije, pohlepa ga razara. Ako ga razočaranje nadvlada, tuga golema njega ubija. Ako se srdžba u njemu diže, ljutnja se silna razvije. Ako je ushićeno zadovoljstvom, zaboravlja biti oprezno. Ako ga strah obuzme, strijepnja ga potpuno zaokupi. Ako se posvuda mir rasprostire, nemarno postaje. Ako zadobije obilje imetka, imućnost ga tlačiteljem učini. Ako ga nevolja zadesi, nestrpljenje ga obuzme. Ako ga nagrize oskudica, klonulost ga snađe. Ako ga glad napada, slabost čini da malaksa. Ako pretjera u sitosti, težina ga trbuha muči. Tako, pomanjkanje svako štetno mu je i pretjerivanje razara ga.”

S druge strane vidimo da su riječi Imama Alija potekle iz srca društva i u vremenu njegove vladavine. Shodno tome, on se u potpunosti posvetio svim aspektima njegove bolesti i nedostacima. Znači, dok je čovjeka i društva, ono će biti živo jedino uporedo s Nehdžul-belagom, koja nudi temeljna rješenja njegovim problemima.

Sada ćemo ukazati na dio društvenih tema kojim se ona bavi:

- 1) upravljanje islamskim društvom;
- 2) izbor odgovornih i način odabira službenika islamskog društva;
- 3) izbor sudaca i određivanje njihovih uvjeta;
- 4) postavljanje i svrgavanje namjesnika oblasnih područja i zapovjednika;
- 5) određivanje ovlasti i obaveza skupljača poreza;
- 6) upoznavanje neprijatelja i izdavanje naredbi za džihad;
- 7) razaznavanje dvoličnjaka, njihovih pokreta i predočavanje ispravnog metoda borbe protiv njih;
- 8) razumijevanje uvjeta rata i mira;
- 9) ispravni metodi snaga branilaca vjere;
- 10) opaske o rješavanju ekonomskih problema ogromne zemlje onog vremena i kontrole bazara;
- 11) uloga doušnika unutar zemlje;
- 12) nužnost budnosti i nadziranja nad političkim, vojnim i propagandnim aktivnostima neprijatelja;
- 13) šta je istinska vlast čistoga Islama itd.

Ukratko, Nehdžul-belaga je knjiga koja je i pored spekulativnog i teorijskog aspekta čovjeka i društva ujedno usklađena i s nji-hovim praktičnim aspektom. Ona se, ujedno, bavi pitanjima izgradnje čovjeka kao i pitanjima rješavanja društvenih problema.

Vrijednost i vjerodostojnost izvora Nehdžul-belage

Jedna od drugih karakteristika Nehdžul-belage, koja joj daje posebnu vrijednost, jest bogatstvo izvora porijekla njenog sadržaja. Rijetko se može naći knjiga (i to u izvornim djelima svih islamskih pravaca), ili predaja koja poput Nehdžul-belage raspolaže osebu-jnošću raznolikih izvora. Ovdje ćemo ukazati na neke aspekte odlike njenih tematskih izvora i to:

a) Sa stanovišta mnoštva izvora

Nehdžul-belaga posjeduje toliko mnoštvo dokaza i osvjedo-ćenja da je ona govor Imama Alija i da tu činjenicu priznaju ne samo iskreni istraživači, nego i zlobnici. Njeni izvori mogu se podjeliti na tri grupe:

1) Izvori prije sejjida Razija

Zbog toga što su govori Nehdžul-belage zapisani u mnoštvu različitih knjiga koje su bile raširene prije sejjida Razija te čitalac stječe sigurnost u njihovu izvornost i neizmišljenost. Abduz-Ze-hra Husejni, u svojoj knjizi koja se bavi upravo izvorima Nehdžul-belage, navodi dvadeset i dvije knjige u kojima su bili sakupljeni dijelovi Nehdžul-belage prije sejjida Razija. Ibn Ebil-Hadid u svom komentaru navodi sljedeće:

“Osoba je pitala Ibn Heššaba: ‘Da li je po tvom mišljenju treći govor u Nehdžul-belagi izrečen od strane Imama Alija, ili ga je sejjid Razi izmislio?’ Ibn Heššab reče: ‘Kunem se Bogom, ja sam vidio ovaj govor u knjigama koje su napisane tri stotine godina prije rođenja sejjida Razija.’”

Također i knjiga O Nehdžul-belagi na 87. strani navodi nekolicinu starih izvora.

2) Izvori iz vremena sejjida Razija

Istovremeno sa sejjidom Razijem mnogi historičari i pisci od-vojeno su pristupili sakupljanju govora Imama Alija a.s. u različ-itim oblicima kao što je činio:

- šejh Mufid (umro 413. god. po H.) u knjigama El-Iršad i El-Ihtisas;
- šejh Saduk (umro 380. god. po H.) u knjigama Ikmalud-din, El-Imali, Sevabul-a'mal, Kitabut-tevhid i još nekim drugim knjigama;
- šejh Tusi (umro 460. god. po H.) u knjigama El-Imali, Et-Tibjan, El-Gajb, El-Fehrest i Misbahul-mutehadžed;
- Džuvhari u knjizi Sehah;
- Ibn Šu'be u djelu Tuhaful-'ukul.

3) Izvori poslije sejjida Razija

Poslije sejjida Razija historičari i pisci također su u svojim knji-gama zapisivali govore i pisma Imama Alija, ili su ih navodili kao argumente u svojim raspravama. Zanimljivo je, međutim, da mnogi od njih, prilikom navođenja tih govora, u svom lancu prenosilaca ne spominju sejjida Razija. Znači da su oni predaje Imama Alija prenosili iz drugih izvora, od onih koje je koristio sam sejjid Razi, samo drugim lancem prenosilaca. U knjigama koje su se bavile pitanjem izvora ukazano je na ovu činjenicu.

b) Mnoštvo i neprekinutosti prenosilaca predaja Imama Alija

Drugi aspekt vrijednosti izvora Nehdžul-belage jeste taj što su sve njene predaje prenesene od uha do uha desetine ashaba Imama Alija i stotina islamskih učenjaka od kojih ni u jednoj generaciji ne postoji ličnost koja je nepoznata učenjacima il-mur-ridžala (nauke o prenosiocima) i historičarima. Štaviše, svi su oni poznati, što samo po sebi umanjuje mogućnost svakog oblika iskrivljenja i uvećava vrijednost djela.

c) Postojanje hafiza Nehdžul-belage

U prošlim vremenima kada nisu postajala moderna sredstva komunikacije ljudi su se mnogo više oslanjali na snagu svog pamćenja i shodno tome pamtili bi Kur'an, Nehdžul-belagu i druge predaje da bi tako to znanje prenijeli na sljedeće generacije. Postojanje zamjetljivog broja ljudi i govornika koji su pamtili riječi Imama Alija uvećava vjerodostojnost i vrijednost ove prosvjetljenja knjige.

Mes'udi, autor knjige Murudžuz-zeheb, piše:

“Ljudi su pamtili oko četiri stotine govora Imama Alija a.s. i njih citirali u prilikama okupljanja muslimana.”

Ovu činjenicu potvrdili su i Ibn El-Dževzi , Ibn Hadžer Aska-lani , Ibn Šu'be i drugi.

Ovom prilikom navest ćemo riječi poznatog sunnijskog učenjaka Ibn Ebil-Hadida iz njegove knjige Šerh Nehdžul-belage kao potvrdu i upotpunjenje naše rasprave. On kaže:

“Mnogi ljudi koji sljede svoj nefis kažu: Većinu Nehdžul-belage predstavljaju govori koji su naknadno pronađeni, a izmislili su ih šiijski književnici (sejjid Razi), a poneke su i drugi izmislili i pripisali Imamu Aliju. Oni su osobe čije su oči oslijepile od fanatičnosti i ono što su rekli jeste rezultat njihova slabog poznavanja stilistike govora. Ja ću ukratko ukazati na njihovo pogrešno mišljenje. Ako kažu da je cijela knjiga izmišljenja, bez sumnje da je to netačno, jer je dokazano da su neki govori Zapovjednika vjernih mutevatir, što su potvrdili svi muhaddisi ili većina njih, kao i mnogi historičari od kojih niko nije bio šiija, da bi se možda moglo prigovoriti njihovoj pristrasnosti. Ako bi se reklo da je samo dio Nehdžul-belage istinit a ne sve, to je samo dokaz u naš prilog, jer onaj koji je upoznat s tehnikom i stilistikom govora i koji ujedno posjeduje zdrav osjećaj za književni govor sigurno razlikuje visoko stilističan govor i onaj drugi. A i ti,

poštovani čitaocē, ako se sretnēš s nekim djelom kojeg je napisalo nekoliko pisaca, sigurno je da ćeš uočiti razliku između njih. I mi bismo sa svojim poznavanjem stilistike pjesništva ako bismo, npr., iščitavali Divan poznatog pjesnika Ebu Temama, sigurno uočili razliku u jednoj ili nekoliko kasida ako bi postojala razlika između njih. Čitaocē, kada s pažnjom razmotriš Nehdžul-belagu, vidjet ćeš da je ona cijela potekla s jednog izvora i kao kompaktno tijelo gradi jedan stil čiji su dijelovi potpuno identični drugom, slično Kur'anu, čiji je početak poput sredine, a sredina mu je poput kraja, čiji su ajeti i sure svi u jednom stilu. Ako bi neki od govora Nehdžul-belage bili izmišljeni, a drugi istiniti, ona nikada ne bi bila onakvom kakva jeste – kompaktna cjelina. Ovom čvrstom argumentacijom, za tebe, čitaocē, ustanovljena je jasna greška onih koji kažu da je ova knjiga izmišljena ili je izmišljen jedan njen dio.”

Nužnost postojanja uvodnih nauka zarad razumijevanja Nehdžul-belage

U današnjem svijetu da bi se ušlo u područje neke nauke, nužno je da se poznaje niz informacija i uvodnih nauka. Realno gledano, nijedna mudrost ne može se doseći niti dati svoj plod bez ovih uvodnih informacija, nauka i specijalnosti. I pored toga što je na najvišem stupnju retorike i elokvencije, Nehdžul-belaga u sebi obuhvata visoka značenja koja se pro-težu kroz sve aspekte života pojedinca i društva, a ne mogu se razumjeti bez niza uvodnih nauka i informacija.

Nauke i specijalnosti koje su nužne radi razumijevanja ovog velikog djela jesu sljedeće:

1) Književnost arapskog jezika

To je književnost koja u sebi sadrži sljedeće grane: semantiku, morfologiju, stilistiku i retoriku.

U principu, prevođenje jedne akadske knjige na drugi jezik veoma je težak posao, posebno u slučaju Nehdžul-belage, koja u arapskom jeziku predstavlja vrhunsko djelo stilistike i retorike. Svi velikani književnosti i pjesnici arapskog jezika izražavali su veoma veliko poštovanje prema ovom djelu. Prema tome, da bismo razumjeli njeno ezoterijsko značenje, nema izlaza osim da se upoznamo sa logičko-jezičkim disciplinama.

2) Logika

Pri iščitavanju Nehdžul-belage često se susrećemo s različitim oblicima argumentacije. U slučaju da nismo upoznati s različitim oblicima argumentacije kao što su indukcija, dedukcija, analogija i drugi temeljni principi u logici, npr. pravilo kontradikcije i suprotnosti, nismo

sposobni plivati ovim uzburkanim morem i izranjati njena značenja i poruke.

3) Nauka o fikhu

Imam Ali nakon Poslanika s.a.v.a. najistaknutiji je fākih i najo-bavješteniji mufessir u cijelom ljudskom rodu, koji govori i sudi samo u okviru Kur'ana i Sunneta. Prema tome, da bismo se upoznali sa zabranama, obavezama i fikhskim stavovima Imama Alija u Nehdžul-belagi, obavezno moramo biti upoznati s naukom fikha i njenom terminologijom. Radi boljeg razumijevanja navest ćemo jedan primjer. Imam Ali izdao je tokom svoje vladavine naredbu džihada protiv munafika i haridžija – jer ih je smatrao opasnijim od nevjernika. Međutim već na drugom mjestu Nehdžul-belage on kaže:

“Ne ubijajte haridžije poslije mene, jer onaj koji je tražio istinu i pritom pogriješio, nije kao onaj koji je tražio neistinu i potom je našao.”

Ovaj govor ukazuje na zabranjenost takvog čina. Onaj koji nije upoznat s naukom fikha može se zapitati: Ako je haram borba sa haridžijama, pa kako je sam Ali vodio rat protiv njih? Drugačije rečeno, ako je njemu bilo dozvoljeno, kako to da Ummetu poslije sebe zabranjuje isto. Odgovor bi, sa stanovišta fikha, bio da, ako u slučaju zabrane ništa drugo ne dođe s njom, onda ona ukazuje na zabranu nekog čina. Međutim, ako bi uz zabranu dolazio neki razlog, zabrana bi se odnosila samo na slučajeve kada postoji i njen razlog.

Tako, ako ne bi postojao razlog za zabranu, samim tim zabrana bi bila dokinuta. Tako i u ovom primjeru, u slučaju da haridžije traže istinu s iskrenom namjerom i pri tome pogriješe, vodivši sebe u propast, zabranjeno je ratovanje s njima, za razliku od onih haridžija koji su s lošom namjerom tražili neistinu i na koje se, shodno tome, ne odnosi zabrana ratovanja.

4) Nauka o metodologiji fikha (usuli fikh)

Iz istog razloga zbog kojeg je nužno poznavanje fikha radi razumijevanja Nehdžul-belage, postoji potreba i za usuli fikhom.

5) Filozofija

Filozofija znači spoznaju stvari koja egzistira i njeno razlučivanje od onoga što ne egzistira. Drugim riječima, filozofija predstavlja svjetonazor ustanovljen razuma. Uzimajući ovo u obzir, izlaganja Imama Alija o prapočetku, proživljenju i svijetu prirode, sa svom svojom širinom, čine ga i potpunim filozofom.

- Imam, vezano sa svoje znanje o Stvoritelju svijeta, kaže: “Nisam robovao Gospodaru kojeg nisam vidio.”

- O zbilji svijeta i njegovu kraju on kaže: “I da se sve (nevidljive) koprene uklone, ne bi mi se uvećalo ni zrnice uvjerenja.”

- O objavi i poslanstvu, znanje ovoga Božanskog mudraca na najvećoj je mogućoj razini, kao

što i sam Imam kaže: "Udisao sam miris objave i gledao sam svjetlost poslanstva."

Imam Ali kazao je: Pitajte me prije nego što me izgubite

Iz ovoga se vidi da je Imam Ali sve rasprave filozofije osvjedočio svim svojim bićem. Upravo zbog ovoga na jednom mjestu on i kaže:

"Pitajte me prije nego što me izgubite, jer zaista, ja sam bolje obaviješten o putevima nebeskim nego o putevima zemaljskim."

Ukratko, govori Imama Alija puni su teških filozofskih tema koje treba razmatrati na osnovu islamske filozofije. I bez dovoljnog uvida u filozofske znanosti nije moguće njihovo razumijevanje.

Dva filozofska primjera

Navest ćemo dva primjera filozofskih tema iz Nehdžul-belage.

Prvi primjer: Zakon uzročnosti

Jedno od najvažnijih pitanja islamske filozofije predstavlja zakon uzročnosti koji je, ustvari, osnova svih drugih zakona i ljudskog promišljanja. Imam Ali u vezi s tim kaže:

"Sve što je moguće spoznati stečenim znanjem mudraca ili prisutnim znanjem (tj. izravnim osvjedočenjem gnostika), to ne može biti Stvoritelj, nego stvoreno."

Koliko god da je nešto dostupno znanju, bilo putem argumenata ili otkrovenjem, to je stvoreno, a ne Stvoritelj, jer Stvoritelj koji je sam stvorio misao, razmišljanje i mislioca ne može biti obuhvaćen znanjem ni jednog mudraca, pa i u slučaju da ga obuhvaća osvjedočenje arifa, opet je onoga koji posmatra i posmatrano On stvorio. Nikada Stvoritelj posmatrača neće moći biti ono što stvorenje posmatra. Dakle, Boga se treba i može spoznati Njegovim znakovima, a ne Njim samim. U nastavku predaje imam kaže:

"Sve što je oslonjeno na nešto mimo sebe ima uzrok."

Ovaj princip, spomenut u riječima Imama Alija, opisuje svijet egzistencije kao svijet kojim vlada zakon kauzaliteta. Prema tome, osnova svih bića čija egzistencija nije isto što i njena bit, jeste posljedica (ar. me'lul), i ono biće koje nije oslonjeno na nešto mimo sebe, nego je čista egzistencija, takvo biće jeste uzrok (ar. illet) svih posljedica, što je ustvari Uzvišeni Bog.

Drugi primjer: Zbiljsko jedinstvo

Merhum šehid Mutahari u vezi sa stavom da Jedinstvo Božije nije vahdete adedi, kaže da je produkt islamske misli i jedna od njegovih najuzvišenijih misli, te da se ni u jednoj školi prije Islama nije raspravljalo o tome. Islamski su filozofi, postepeno zadubljujući se u autentične islamske tekstove, a posebno u riječi Imama Alija, dosegli dubinu ovog pitanja i uveli ga u Božansku filozofiju.

Imam Ali o vahdetu (jedinstvu) kaže sljedeće:

“Sve što je osim Boga opisivo vahdetom jeste kvantitativno.”

Značenje ovoga go-vora jeste da vahdet svega mimo Boga predstavlja vahdete adedi. U slučaju vahdeta adedi, jedna jedinka naspram pretpostavljene druge jedinke kvantitativna je, što znači da pretpostavka druge jedinke nju umnožava. Međutim, vahdet Božiji nije vahdete adedi, jer bi takav vahdet Njemu predstavljao nedostatak tako što bi mu pretpostavljanjem druge jedinke bilo nešto dodato i umnoženo. U svakom slučaju, ovakvo suptilno razmišljanje ne nalazimo kod islamskih filozofa, pa čak ni kod El-Farabija niti Ibn Sine. Ova razmišljanja nalazimo tek u riječima posljednjih mudraca, koji su ih preuzeli iz riječi Imama Alija i dali im termin vahdete hakikije, nasuprot terminu vahdete adedi.

Ukratko, ovakvih uzvišenih misli u riječima Imama Alija ima tako mnogo da još mnoge od njih predstavljaju nepoznanicu, čak i dobrim poznavocima Nehdžul-belage.

Nauka historije

Mnogi govori, pisma i kratke izreke Nehdžul-belage izgovoreni su u posebnim historijskim okolnostima, dok neki od njih govore i o konkretnim historijskim događajima ili političkim previranjima. Prema tome, bez dovoljnog poznavanja historije, a posebno doba početka Islama, govori Nehdžul-belage ne mogu biti ispravno shvaćeni. Jedan od primjera ovoga jesu mnogobrojne vrline i uzorit moral Imama Alija, što ne poriču ni prijatelji niti neprijatelji njegovi. Svi priznaju da je on bio izvor ište ljubavi. Sa svima se odnosio samilosno, prelazeći preko njihovih grešaka.

Kada je jedan od njegovih pristalica podigao glas, psujući njihove neprijatelje (stanovnike Šama), Imam ga je opomenuo riječima:

“Ne volim što počinjete grditi, ali da opisujete njihova dijela i izvještavate o stanjima njihovim – to bi bio bolji način govorenja i uvjerljiviji put dokazivanja. Umjesto da ih grdite, trebalo bi reći: O Bože! Poštedi krv našu i krv njihovu, proizvedi pomirenje između nas i njih te ih izvedi iz

zablude njihove pa da onaj koji ne zna istinu nju upozna i da se onaj koji je sklon pobuni i nasilju odvrati od toga!"

Međutim, kada je nastala prepirka između Alija i trećeg halife Osmana i kada se umiješao Mugire ibn Ahnes nepristojno rekavši: "Pusti mene da mu ja odgovorim", na to mu je Ali a.s. rekao:

"O sine prokletog i besplodnog, od stabla koje nema ni korijenja ni granja. Hoćeš li se ti pozabaviti mnome? Boga mi, Allah neće osnažiti onoga kojeg ti pomažeš, niti će ustati onaj kojeg ti podižeš. Odlazi od nas! Allah udaljio kuću tvoju! A onda čini što god želiš. Ne imao Allah milosti za tebe, ako ti budeš imao milosti!"

Čitajući ovaj govor onaj koji nije upoznat s historijom sigurno će se zapitati kako je moguće da imam koji predstavlja osovinu ljubavi i Božanskog morala, nasuprot Mugire istupa ovakvim oštrim riječima. Međutim, jednim kratkim pogledom na povijest prvih godina Islama vidjet ćemo da je otac Mugire (Ahnes) bio jedan od predvodnika munafika i nevjernika koji je tek s oslobođanjem Mekke prihvatio Islam, ali samo priv-idno. Njegova brata Ebul-Hakema u bici na Uhudu pogubio je Imam Ali, što je proiz-velo njegovu stalnu mržnju u srcu.

Nažalost, ova prognana porodica iz društva ponovo stječe utjecaj na vlast za vrijeme Osmanove vladavine, predstavljajući sebe gorljivim muslimanima. Vremenom su stekli visok položaj i imanje do te mjere da se pod okriljem podrške vlasti nisu stidjeli stati nasuprot Imama Alija, ponašajući se kao da nikakve prošlosti u nevjerstvu nisu imali. Upravo je ovo mjesto gdje Imam istupa otvoreno i oštro da bi razotkrio zbilju ovakvih ljudi i njihov iskrivljeni put. Prema tome, bez poznavanja historije Islama nije moguće razumjeti Nehdžul-belagu i neke stavove Imama Alija.